

PROGRAM ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

MOLDAVSKO

2011-2017

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Obsah:

1. ÚVOD.....	3
2. ROZVOJOVÉ PRIORITY MOLDAVSKÉ REPUBLIKY.....	4
2.1 HLAVNÍ STŘEDNĚDOBÉ PRIORITY.....	4
2.2 KONKRÉTNÍ PRIORITY V RÁMCI JEDNOTLIVÝCH PRIORITYNÍCH SEKTORŮ.....	4
2.2.1 Sociální infrastruktura a služby.....	4
2.2.2 Zásobování vodou a sanítace (vč. odpadového hospodářství).....	4
2.2.3 Zemědělství.....	5
2.2.4 Ochrana životního prostředí (sanace a omezení ekologických zátěží).....	5
3. AKTIVITY OSTATNÍCH DÁRCŮ.....	6
3.1 KOORDINAČNÍ MECHANISMY.....	6
3.2 AKTIVITY EU.....	6
3.3 SPOLUPRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY S DALŠIMI DONORY.....	7
4. SPOLUPRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY S MOLDAVSKOU REPUBLIKOU.....	7
4.1. ZAMĚŘENÍ A VÝSLEDKY DOSAVADNÍ SPOLUPRÁCE.....	7
4.2 SEKTOROVÉ ZAMĚŘENÍ BUDOUCÍ SPOLUPRÁCE.....	8
4.2.1 Zásobování pitnou vodou a sanítace.....	8
4.2.2 Státní správa a občanská společnost.....	9
4.2.3 Vzdělávání a ostatní sociální infrastruktura a služby.....	10
4.2.4 Zemědělství, lesnictví a rybolov.....	10
4.2.5 Obecná ochrana životního prostředí.....	11
4.3 GEOGRAFICKÉ ZAMĚŘENÍ PROGRAMU.....	11
5. TECHNICKÉ PODMÍNKY SPOLUPRÁCE.....	11
5.1 AKTÉŘI.....	11
5.2 KOMUNIKAČNÍ A KOORDINAČNÍ MECHANISMY.....	12
5.3 MONITORING, EVALUACE, STŘEDNĚDOBÉ VYHODNOCENÍ.....	12
5.4 ZPŮSOBY A PODMÍNKY NUTNÉ K REALIZACI.....	13
SHRNUTÍ.....	14
PŘÍLOHA – SEZNAM ZKRATEK.....	16

1. Úvod

Česká republika (ČR), jako člen Evropské unie (EU) a mezinárodního společenství demokraticky a ekonomicky vyspělých zemí, uznává princip solidarity mezi lidmi a mezi státy navzájem a přijímá svůj díl odpovědnosti při řešení globálních problémů. Jedním z výrazů tohoto postoje je zahraniční rozvojová spolupráce (ZRS), která je nedílnou součástí české zahraniční politiky. Jejím prostřednictvím se ČR hlásí k mezinárodním závazkům v oblasti rozvoje a podílí se na naplňování Rozvojových cílů tisíciletí (MDGs). ČR v souladu s principy EU provádí ZRS na dvoustranném i na mnohostranném základě.

ČR svými rozvojovými aktivitami „přispívá k odstraňování chudoby, k ekonomickému a sociálnímu rozvoji, k ochraně životního prostředí, jakož i k podpoře demokracie, dodržování lidských práv a řádné správy věcí veřejných v partnerských zemích“¹. Poskytováním rozvojové pomoci Česká republika rovněž přispívá k posílení bezpečnosti a stability na globální úrovni, což zahrnuje mimo jiné předcházení konfliktům na regionální a místní úrovni a omezování nežádoucí migrace.

Průřezové závazky, základní principy i teritoriální a sektorové priority zahraniční rozvojové spolupráce ČR jsou zakotveny v Koncepti zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 - 2017 (dále jen Konceptce), kterou Vláda ČR schválila v květnu 2010. Konceptce stanovila jako nosnou součást bilaterální rozvojové spolupráce ČR programy spolupráce s prioritními zeměmi, které budou realizovány zejména formou bilaterálních rozvojových projektů.

V souladu s Konceptí patří Moldavsko mezi prioritní partnerské země ČR s programem spolupráce. Toto postavení odráží výsledky předchozí rozvojové spolupráce i přetrvávající rozvojové potřeby partnerské země. Vzájemné vztahy ČR a Moldavska jsou dobré a přátelské a v posledních letech se aktivizují na bilaterální i na mnohostranné úrovni. Moldavsko, kromě toho, že je rozvojovou prioritou ČR, patří i mezi prioritní země české transformační pomoci. Moldavsko je partnerskou zemí v rámci Východního partnerství, projektu EU zaměřeného na dosažení stability a prosperity v sousedství unie. Spolu s výrazným zájmem Moldavska o integraci do evropských struktur, roste i význam zapojení ČR do vztahů EU-Moldavsko

Ekonomická a sociální situace Moldavska je poznamenána dlouhodobým úpadkem průmyslové výroby, nezaměstnaností a odchodem značné části práceschopného obyvatelstva do zahraničí. Podle indexu lidského rozvoje (UN Human Development Index – HDI)², používaného pro měření sociální prosperity v hodnoceních Rozvojového programu OSN (UNDP), bylo v roce 2010 Moldavsko na 99. místě ze 169 zemí.

Při vědomí rozvojových potřeb a v návaznosti na dosavadní výsledky vzájemné rozvojové spolupráce zpracovala ČR na základě jednání s představiteli Moldavské republiky následující program rozvojové spolupráce na období 2011-2017.

Rozvojová spolupráce se v následujícím období soustředí především na podporu rozvoje těchto sektorů: zásobování vodou a sanitace; státní správa a občanská společnost; vzdělávání, sociální infrastruktura a služby; zemědělství, lesnictví a rybolov a obecná ochrana životního prostředí.

---

¹ Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů č. 151/2010 Sb. platný od 1. července 2010.

² [Http://hdr.undp.org/en](http://hdr.undp.org/en)

2. Rozvojové priority Moldavské republiky

2.1 Hlavní střednědobé priority

Moldavská vláda definovala své hlavní rozvojové priority v dokumentu „Rethink Moldova: Priorities for Medium Term Development“³. Tento dokument nejen aktualizuje střednědobé priority vlády, ale slouží rovněž jako vodítko pro zahraniční partnery (donory) v naplňování rozvojové vize moldavské vlády.

Střednědobé priority Moldavska formulované v „Rethink Moldova“ se týkají zejména:

- **odpovědného vládnutí** - efektivní státní správa, boj proti korupci, decentralizace atd.
- **ekonomické obnovy**- zlepšení podmínek pro podnikání a ekonomický rozvoj, modernizace infrastruktury, rozvoj zemědělství, regionální rozvoj atd.
- **kvality lidských zdrojů** - vzdělávání, zdravotní péče, sociální oblast atd.

2.2 Konkrétní priority v rámci jednotlivých prioritních sektorů

2.2.1 Sociální infrastruktura a služby

Špatná ekonomická situace Moldavska má citelný vliv zejména na nejvíce zranitelné osoby. Vláda se proto zaměřuje na hledání zdrojů na sociální výdaje pro nejpotřebnější, aby se zabránilo sociálnímu vyloučení a dalšímu růstu chudoby. Přímá péče o nejzranitelnější skupiny by měla postupně nahrazovat zastaralý systém nominativního vyrovnávání a poskytování výhod (snížené sazby na platby za energie, komunální poplatky a distribuce materiální podpory), který je dosud založený na kategorizaci potřebnosti. Ve střednědobém horizontu bude systém sociálních služeb orientován na osoby se zdravotním postižením, aktuálně nejohroženější skupinu v kontextu sociálního vyloučení.

Střednědobé priority:

- reforma rezidenční péče o nezaopatřené děti;
- ochrana osob se zdravotním postižením (včetně dětí a seniorů) a jejich integrace do společnosti.

V obou případech stojí v popředí reformou snaha o zvýšení podílu domácí a komunitní péče na úkor péče ústavní a snaha o integraci zdravotně postižených do společnosti (dětí do vzdělávací soustavy a dospělých na trh práce).

2.2.2 Zásobování vodou a sanitace (vč. odpadového hospodářství)

Moldavská vláda řadí ochranu vodních zdrojů a rozvoj vodovodní a kanalizační infrastruktury mezi své zásadní priority. Jejím cílem je postupné zvyšování podílu obyvatel s přístupem k vodovodní a kanalizační infrastruktuře.

Střednědobé priority:

- ochrana zdrojů pitné vody - snižování nadměrného množství dusičnanů a snižování mikrobiální kontaminace ve venkovských vodovodních sítích za použití oplocení zdrojů pitné vody;
- odstraňování nepovolených skládek odpadů;

---

³ www.gov.md/
MZV/ORS - www.mzv.cz/pomoc

- ochrana povrchové i podzemní vody ve venkovských oblastech - například pomocí programu vylepšení latrín;
- veřejné informační kampaně zaměřené na ochranu podzemních vod ve venkovských oblastech;
- zlepšení úrovně hygieny ve venkovských vzdělávacích institucích např. formou instalace malých úpraven vody a zvyšováním hygienických standardů vzdělávacích zařízení.

2.2.3 Zemědělství

Pro moldavské zemědělství, které je dosud pro ekonomiku země klíčové, je příznačný špatný přístup místních výrobců na evropské a světové trhy, nedostatek skladovacích kapacit, omezený přístup k úvěrům a nízké investice. Pozitivní změna by měla být dosažena podporou zvyšování přidané hodnoty zemědělské produkce.

Střednědobé priority:

- uspořádání zemědělského censu;
- zajištění snadného přístupu zemědělců na místní a vývozních trhy;
- vybavení laboratoří;
- obnova zavlažovacích systémů;
- zlepšení přístupu k úvěrům pro zemědělce;
- liberalizace obchodu s pozemky;
- návrh a implementace systémů správy dat;
- podpora zemědělského výzkumu.

2.2.4 Ochrana životního prostředí (sanace a omezení ekologických zátěží)

Národní strategie rozvoje Moldavska předpokládá efektivní využívání přírodních zdrojů a udržení kvality životního prostředí jako faktor, který zajišťuje udržet zdraví a lepší kvality života.

Střednědobé priority:

- snížení degradace přírodních zdrojů a podpora jejich efektivního využití, s důrazem na prevenci půdní eroze;
- zlepšení systému nakládání s odpady a to i prostřednictvím vytváření infrastruktury pro skladování odpadů a jejich zpracování;
- management, kontrolované skladování a likvidace toxických chemických látek a perzistentních organických polutantů (POPs);
- rozšiřování chráněných přírodních území;
- zvyšování úrovně zalesňování, včetně výsadby lesů na degradované zemědělské půdě;
- zlepšení státní kontroly nad prosazováním environmentální legislativy;
- udržitelné využívání přírodních zdrojů.

3. Aktivity ostatních dárců

3.1 Koordinační mechanismy

Moldavská vláda schválila nařízení č. 12 ze dne 19. ledna 2010 o ustavení institucionálního rámce a mechanismů pro koordinaci zahraniční pomoci a zároveň vyzvala resortní ministry k ustanovení sektorových výborů v oblasti zahraniční pomoci. Následně byl založen koordinační útvar při úřadu premiéra, který by měl koordinovat veškerou zahraniční pomoc a udržovat vztahy mezi vládou a mezinárodními i bilaterálními donory. Vedle tohoto útvaru vznikají i sektorové donorské koordinační výbory vedené zástupcem některé agentury OSN a příslušnými resorty moldavské vlády.

V roce 2010 probíhala na této bázi koordinace donorů v následujících sektorech:

- vzdělávání;
- voda a sanitace (Water and Sanitation Coordination Group);
- sociální ochrana (Social Protection Coordination Group);
- dopravní infrastruktura (Roads Sector Investment Programme).

V březnu 2010 byl podepsán dokument **Development Partnership Principles** (Zásady partnerství) mezi místní vládou a všemi relevantními donory v Moldavsku, včetně Evropské komise, Světové banky a OSN. Tento dokument stanovuje pravidla pro koordinaci a harmonizaci mezi vládou Moldavska a donory. Při dodržování těchto zásad se očekává zvýšení účinnosti zahraniční pomoci.⁴

3.2 Aktivita EU

O rozvoj těsných vztahů s Moldavskem usiluje rovněž Evropská unie (EU). Podpora EU je cílená na rozvoj demokracie, řádnou správu věcí veřejných, reformu právního řádu, budování kapacit veřejné zprávy, snížení chudoby a ekonomický růst. V roce 2010 byla zahájena jednání o ambiciózní a rozsáhlé **dohodě o přidružení mezi EU a Moldavskem**, která významně přiblíží Moldavsko Evropské unii jak politicky, tak hospodářsky.

Moldavsko je jednou ze zemí, na které je zaměřena **EU Fast-Track initiative (FTI) of Division of Labour (DOL)**. Účelem FTI je podpořit vybrané partnerské země v procesu dělby práce a dosáhnout tak lepších výsledků v oblasti rozvoje prostřednictvím účinnější podpory a uplatňování zásad zakotvených v Pařížské deklaraci.

Iniciativa dělby práce mezi donory (Division of Labour) a funkce členských států EU jakožto vedoucích dárců a podpůrných facilitátorů (koordinátorů) jsou podrobně popsány v „Závěrech Rady EU z listopadu 2009 o operačním rámci pro efektivitu rozvojové pomoci“⁵. Koordinátoři ve spolupráci s partnerskými zeměmi mají za úkol aktivně usilovat o efektivní dělbu práce za účasti všech aktérů rozvojového procesu, prosazovat princip „vlastnictví partnerské země“ – tj. její aktivní spoluúčast při formulování priorit - a snažit se o využití komparativních výhod jednotlivých donorů (country ownership and leadership). V příloze II „Závěrů Rady EU z listopadu 2009 ...“, se přihlásila Česká republika ke koordinační pozici „supporting facilitator“ rozvojové pomoci EU v Moldavsku.

⁴ Development Partnership Principles – Coordination and Harmonisation of Government and Partner Practices for Enhanced Effectiveness of Foreign Assistance to the Republic of Moldova - March 18 2010, Chisinau)

⁵ Council Conclusions on an Operational Framework on Aid Effectiveness (listopad 2009), navazuje na tzv. Kodex chování o komplementaritě a dělbě práce z roku 2007 (EU Code of Conduct on the Complementarity and Division of Labour in Development Policy)

3.3 Spolupráce České republiky s dalšími donory

Česká republika aktivně spolupracuje prostřednictvím ČRA s řadou mezinárodních organizací, které v Moldavsku působí. Jedná se například o UNICEF, UNFPA, UNDP, IOM, World Bank či ILO. Taktéž spolupracuje s bilaterálními agenturami rozvojové spolupráce jako například s ADA či SDC.

Ke kombinované spolupráci s Moldavskem dochází rovněž na resortní úrovni. Např. v oblasti *good governance* jedná o spolupráci Ministerstvo financí ČR, jež se podílí komplementárně (kromě přímé technické pomoci) také na společných aktivitách v rámci programů EU, mezinárodních finančních institucí (IFIs) aj.

Další formy spolupráce, tj. zejména sdílení informací, probíhají v rámci výše zmíněných koordinačních nástrojů s celou donorskou komunitou.

4. Spolupráce České republiky s Moldavskou republikou

4.1 Zaměření a výsledky dosavadní spolupráce

Česká republika je v rámci Moldavska vnímána jako významný a stabilní partner rozvojové spolupráce. Za posledních pět let přesáhl celkový objem finančních prostředků na bilaterální projekty v Moldavsku 200 mil. Kč, tj. cca 8 mil. EUR. Na realizaci rozvojové spolupráce participovalo několik desítek českých subjektů (firem, nevládních organizací, univerzit, atd.).

Rozvojové intervence byly zaměřeny například na snižování negativních dopadů vodního hospodářství na životní prostředí a zdraví obyvatel, monitoring vodních zdrojů a jejich ochranu před ekologickými zátěžemi, protipovodňovou ochranu, dále pak na řešení odpadového hospodářství včetně ekologických zátěží – konkrétně např. na odstranění ropného znečištění s cílem omezit negativní dopady na kvalitu povrchových i podzemních vod apod. Obecným záměrem environmentálních projektů bylo přispět ke zlepšení vybraných ukazatelů kvality životního prostředí v Moldavsku.

V oblasti vzdělávání měl významný dopad projekt rozvoje studijních programů na Moldavské státní univerzitě v Kišiněvě, týkající se sladování jejího vzdělávacího systému se standardy EU. Taktéž byl realizován projekt, který se věnoval podpoře mimoškolních aktivit a integraci dětí z internátních škol.

V oblasti sociální infrastruktury a služeb přispěla ČR k naplňování rozvojových priorit Moldavska zejména v oblasti rozvoje domácí péče prostřednictvím posílení kvality pečovatelské služby v domácím a komunitním prostředí (projekty v okresech Cahul a Dubassary).

Významné aktivity ČR se soustředily rovněž na podporu moldavské státní správy země s cílem zvýšit její schopnost regulovat migrační toky. Dále se jednalo o projekty zaměřené na prevenci nelegální migrace z Moldavska do EU, včetně podpory reintegrace migrantů navracených do země z EU.

V oblasti podpory obchodu realizovala ČR mj. v rámci programu Aid for Trade projekt „Podpora vytváření obchodních politik a regulačního rámce obchodu v Moldavské republice“. V jeho rámci byla kromě studijního pobytu a výukových kursů pro moldavské specialisty vypracována „Analýza současného stavu potřeb v oblasti malého a středního podnikání v Moldavské republice“.

V oblasti finančnictví a bankovníctví byl realizován projekt technické pomoci (TA-ZRS) zaměřený na transformační finanční a ekonomickou spolupráci. Na žádost moldavské

strany se předávání poznatků a zkušeností ČR z období ekonomické transformace a implementace EU *acquis communautaire* zaměřilo například na problematiku legislativy a správy daní a cel, koncept finanční kontroly ve veřejné správě (PIFC), řízení a kontrolu před-strukturálních a strukturálních fondů, reformu veřejných financí, státní rozpočet a řízení státního dluhu, financování sociálního systému a zdravotnictví, a na některé vybrané otázky finančních služeb, zejména v pojišťovnictví.

Další projekty byly zaměřeny na podporu rozvoje venkova a zvýšení odbornosti řídicích a poradenských kapacit odborníků z Národní agentury pro venkovský rozvoj – ACSA. V oblasti zemědělství lze dále zmínit průzkum, návrh a realizaci opatření pro stabilizaci zemědělské produkce v oblasti Braviceni. Jedním z výstupů projektu byl model udržitelného hospodaření na zemědělské půdě v daných podmínkách; součástí projektu bylo i vybudování dvou čističek odpadních vod a osvětová kampaň o hospodaření s vodou.

4.2 Sektorové zaměření budoucí spolupráce

Česká rozvojová spolupráce je založena na principu partnerství a odvíjí se od potřeb partnerské země. Sektorové zaměření české ZRS v Moldavsku je dané Konceptí (názvy prioritních sektorů jsou nově upraveny dle terminologie OECD/DAC) a zohledňuje komparativní výhody ČR. Při definování konkrétního zaměření rozvojové spolupráce v jednotlivých sektorech byly využity poznatky z jednání s moldavskými partnery v rámci programovací mise v říjnu 2010. Rozvojová spolupráce v příštím období naváže na dosavadní úspěšné rozvojové aktivity ČR.

S ohledem na disponibilní finanční a lidské zdroje klade ČR velký důraz na propojování aktivit mezi jednotlivými sektory (synergie). Velká pozornost bude věnována udržitelnosti projektů.

Prioritní sektory v Moldavsku dle Koncepte ZRS ČR na období 2010-2017	Prioritní sektory dle terminologie OECD/DAC
Životní prostředí	Zásobování vodou a sanitace (<i>Water supply and sanitation</i>)
	Obecná ochrana životního prostředí (<i>General environmental protection</i>)
Sociální rozvoj (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb)	Vzdělávání (<i>Education</i>)
	Ostatní sociální infrastruktura a služby (<i>Other social infrastructure and services</i>)
Zemědělství	Zemědělství, lesnictví a rybolov (<i>Agriculture, forestry and fishing</i>)

Tento program rozvojové spolupráce rozšiřuje výše uvedené prioritní sektory o sektor Státní správa a občanská společnost (*Government and Civil Society*.)

4.2.1 Zásobování pitnou vodou a sanitace

ZRS ČR vychází z toho, že vodní hospodářství patří mezi klíčové priority Moldavské republiky. Nerovnoměrné rozložení srážek, mnohdy nevyhovující kvalita vodních zdrojů a celkově zastaralá infrastruktura spolu s nedostatkem finančních prostředků na úpravu a distribuci pitné vody, jsou příčinami celkově neutěšené situace jak v městských tak rurálních oblastech.

Většina odpadních vod komunálního i průmyslového charakteru je vypouštěna bez jakéhokoliv funkčního čištění a přispívá tak jako hlavní faktor ke znečištění povrchových i podzemních vod.

Nedostatečné technické a technologické kapacity v oblasti odpadového hospodářství představují zcela zásadní problém pro udržitelný rozvoj Moldavska, především kvůli úzké propojenosti odpadového hospodářství s kvalitou vodního hospodářství.

Vzhledem ke skutečnosti, že území Moldavska je negativně ovlivňováno existencí doposud neřešených starých ekologických zátěží, se rozvojová spolupráce zaměří především na projekty, které budou řešit dopady nedostatečného nakládání a uskladnění ropných produktů a nebezpečných chemických látek. Realizace příslušných aktivit bude vycházet z dlouhodobé a úspěšné spolupráce v minulých letech, například při odstraňování ropného znečištění s cílem omezit negativní dopady na kvalitu povrchových i podzemních vod apod.

Hlavní cíle ZRS ČR v tomto sektoru budou:

- spolupráci v oblasti ochrany a využívání vodních zdrojů;
- spolupráci v oblasti sanitace;
- spolupráci v oblasti odpadového hospodářství;
- spolupráce při odstraňování ekologických zátěží.

4.2.2 Státní správa a občanská společnost

ZRS ČR se v návaznosti na dosavadní aktivity zaměří například na nezbytnou podporu posilování kapacit státní správy při provádění nutných strukturálních reforem, přenos zkušeností v oblasti ekonomické a společenské transformace a budování právního státu, vytváření funkční a stabilní občanské společnosti, podporu komunitního rozvoje.

Žádoucí je rovněž posilování schopností a výkonu nevládních neziskových organizací a občanských iniciativ (management, fundraising, public relations, advocacy), vytváření příznivých podmínek pro jejich působení (např. vytváření a zlepšování právního rámce, zvyšování zájmu obyvatel o působení v občanské společnosti apod.).

Prioritou moldavské vlády při rozvoji společnosti je zefektivnění státní správy a její přiblížení všem vrstvám obyvatel tak, aby bylo zabráněno nárůstu byrokracie, korupce, šedé ekonomiky a současně zvýšeno právní vědomí obyvatel, účinnost ekonomické správy včetně posílení kontroly migrace. Jednou z cest jak napomoci tomuto prioritnímu směru a současně i rozvoji občanské společnosti je pomoc při zavádění e-Governmentu, se kterým má Česká republika jako jedna z mála zemí v Evropě praktické pozitivní zkušenosti.

Hlavní cíle ZRS ČR v tomto sektoru budou:

- posilování kapacit moldavské státní správy a přenos zkušeností v oblasti ekonomické a společenské transformace a budování právního státu;
- pomoc a podpora při budování e-Governmentu jako součást právního státu a přímé komunikace mezi vládou a občany;
- podpora vytváření funkční a stabilní občanské společnosti, posilování role občanských iniciativ a nevládních organizací;
- podpora efektivnějšího a rychlejšího komunitního a regionálního rozvoje;
- technická spolupráce v oblasti řízení veřejných financí;
- spolupráce v oblasti migračního managementu;

- spolupráce při řešení otázek rovného postavení žen a mužů ve společnosti;
- podpora snah moldavské vlády o odstranění zneužívání žen a dětí.

4.2.3 Vzdělávání a ostatní sociální infrastruktura a služby

ZRS ČR může v těchto sektorech navázat na poměrně dlouhou a úspěšnou spolupráci realizovanou v minulých letech. S ohledem na rozsah problémů je žádoucí se soustředit zejména na projekty, které mohou díky svému demonstračnímu charakteru přispět k předávání pozitivních zkušeností na celostátní úrovni. Cílem ZRS ČR v Moldavsku bude, v souladu s ostatními donory, účinně napomáhat strukturálním změnám a reformám sociální oblasti jako celku. Zvláštní důraz bude, v souladu s rozvojovými prioritami a potřebami Moldavska, kladen na pomoc při řešení obtížné situace zranitelných skupin obyvatel.

Jedním z hlavních prostředků proti sociálnímu vyloučení a chudobě je aktivní politika zaměstnanosti. Programy české ZRS se proto zaměří na podporu rozvoje trhu práce a tvorbu pracovních míst, a to především ve venkovských oblastech, kde je přístup ke službám zaměstnanosti značně omezený a nerovnoměrný. ČR se bude snažit přispět ke zlepšení vazeb mezi systémy vzdělávání a odborné přípravy a potřebami trhu práce vytvářením vhodných rekvalifikačních programů, které budou určeny zejména pro osoby nezaměstnané či sociálně vyloučené.

Hlavní cíle ZRS ČR v tomto sektoru budou:

- podpora programů pro sociálně znevýhodněné skupiny;
- spolupráce na propojení systému vzdělávání a sociálních programů s politikou zaměstnanosti;
- podpora rozvoje domácí asistenční péče jako účinného nástroje poskytování služeb sociální péče (podpora moldavských organizací a institucí usilujících o rozvoj konceptu domácí péče v celostátním měřítku a reformu legislativy v této oblasti);
- spolupráce v oblasti integrace zdravotně postižených a sociálně znevýhodněných osob do společnosti;
- asistence vytvoření národní koncepce sociální péče o opuštěné děti.

4.2.4 Zemědělství, lesnictví a rybolov

V sektoru zemědělství, který je pro ekonomiku země dosud zcela klíčové, je žádoucí najít soulad mezi rozvojovými prioritami Moldavska a možnostmi českých subjektů v oblasti ZRS. Proto se jako optimální jeví projekty zaměřené na spolupráci v oblasti potravinové bezpečnosti (s ohledem na uplatnění moldavských produktů na zahraničních trzích) a podporu zvyšování kvality a efektivity zemědělské produkce zejména drobných farmářů v nejchudších regionech země. Tyto priority bude na celostátní úrovni doplňovat podpora moderního a kvalitního zemědělského výzkumu a vzdělávání.

V rámci těchto priorit se ČR zaměří na projekty spojující přenos know-how s přímou podporou cílovým skupinám prostřednictvím dodávek příslušného technického vybavení. Jako efektivní nástroj se v dosavadní praxi ZRS ČR ukazují zejména demonstrační projekty s multiplikačním efektem (např. budování ukázkových zemědělských center).

Pro moldavské zemědělství je příznačný nevyužitý exportní potenciál, nedostatek skladovacích kapacit, omezený přístup k úvěrům a nízké investice. Proto by důležitým

společným jmenovatelem priorit ZRS ČR v oblasti zemědělství měla být i snaha o uplatnění produktů moldavského zemědělství na zahraničních trzích.

Hlavní cíle ZRS ČR v tomto sektoru budou:

- spolupráce v oblasti podpory drobných a středních zemědělců;
- spolupráce v oblasti podpory potravinové bezpečnosti (s ohledem na uplatnění moldavských produktů na zahraničních trzích).

4.2.5 Obecná ochrana životního prostředí

/Příprava komunit a samospráv v rámci jednání v oblasti environmentální problematiky/

ČR pokládá udržitelné využívání přírodních zdrojů, udržení kvality životního prostředí jako faktor, který přispívá k lepší kvalitě života a dobrému zdravotnímu stavu populace.

Jedním z výrazných problémů, kterému v této oblasti čelí Moldavsko, jsou velmi četné katastrofální povodně. Rozsáhlé škody na státním, obecním i soukromém majetku mají dlouhodobé ekonomické dopady. Z tohoto důvodu patří mezi vládní priority zajištění dostatečné kontroly povodňových rizik a vybudování systémů včasného varování o blížící se katastrofě. Zcela nezbytná je anticipace širokého spektra rizik rozvodněných řek jak z hlediska hospodářských škod, tak přímého fyzického ohrožení populace žijící podél vodních toků.

Hlavním cílem ZRS ČR v tomto sektoru bude:

- environmentální osvěta a vzdělávání;
- příprava komunit a samospráv na nejčastější typy katastrof a minimalizaci jejich dopadů;
- spolupráce při budování protipovodňové ochrany.

4.3 Geografické zaměření programu

V souladu s přístupem ostatních významných dárců, včetně mezinárodních organizací, ČR v Moldavsku vzhledem k jeho malé územní rozloze předem nevyklučuje z bilaterální rozvojové spolupráce žádný region. ZRS ČR v Moldavsku realizuje rozvojové projekty například v oblastech Kišeněva (Chinisau), Cahul, Dubassary, Marculesti, Nisporeni, Vulcanesti. Dle charakteru projektů a aktuálních potřeb moldavské strany bude ČR průběžně analyzovat geografické zaměření. Řada aktivit bude zacílena také na budování kapacit a infrastruktury na celostátní úrovni.

5. Technické podmínky spolupráce

5.1 Aktéři

Gestorem Zahraniční rozvojové spolupráce ČR je Ministerstvo zahraničních věcí (MZV), které vytváří Koncepti ZRS ČR, včetně stanovení prioritních zemí a sektorů spolupráce. MZV dále zodpovídá za přípravu programu spolupráce a zajištění rozpočtových prostředků na financování rozvojových aktivit, jakož i za vyhodnocování rozvojové spolupráce a zajištění evaluací ukončených programů a projektů.

Ministerstvo zahraničních věcí je zřizovatelem České rozvojové agentury (ČRA), která zajišťuje identifikaci, formulaci, realizaci a monitoring projektů rozvojové spolupráce v souladu se schváleným programem spolupráce a v součinnosti s partnerskou zemí.

Velvyslanectví ČR v Kišiněvě (ZÚ) se podílí na monitorování projektů rozvojové spolupráce a zastupuje ČR v relevantních pracovních koordinačních orgánech týkajících se rozvojové spolupráce obecně i konkrétně příslušných sektorů vzájemné spolupráce.

Hlavním partnerem MZV ČR a ČRA v otázkách zahraniční rozvojové spolupráce je Útvar pro koordinaci zahraniční pomoci při Úřadu Vlády (Státním kancléřství) Moldavské republiky, který je hlavním koordinačním orgánem Moldavska pro koordinaci donorů a vyhodnocování bilaterální rozvojové spolupráce.

Partnerem České rozvojové agentury při identifikaci, formulaci, realizaci a monitorování bilaterálních projektů rozvojové spolupráce v souladu s tímto programem jsou příslušné moldavské instituce, zejména Ministerstvo vzdělávání, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo práce sociální ochrany a rodiny. Významným partnerem je rovněž Ministerstvo stavebnictví a regionálního rozvoje, v rámci kterého působí od dubna 2010 tři regionální agentury rozvojové spolupráce pro „jih“, „střed“ a „sever“ Moldavska.

5.2 Komunikační a koordinační mechanismy

Výchozím bodem koordinace ZRS v Moldavsku je tento program spolupráce. S místními institucionálními partnery (viz výše) budou komunikovány a koordinovány všechny významnější body přípravy a realizace projektů v souladu s metodikou projektového cyklu ZRS ČR.

Vzájemné vztahy mohou být dále posíleny dohodou o rozvojové spolupráci mezi Českou republikou a Moldavskou republikou. Důležitost ev. přínos tohoto bilaterálního dokumentu bude posouzena oběma stranami nejpozději v polovině programového období

5.3 Monitoring, evaluace, střednědobé vyhodnocení

ČRA ve spolupráci se ZÚ zajišťuje zpravidla dvakrát ročně monitoring realizovaných projektů.

MZV ČR v součinnosti s příslušnými institucemi Moldavské republiky provádí evaluace ukončených projektů (případně skupin projektů v rámci jednoho sektoru) a programů spolupráce. V případě potřeby MZV ČR v součinnosti s příslušnými institucemi Moldavska zajišťuje také evaluaci ex ante před zahájením rozvojových aktivit v nové geografické či sektorové oblasti.

MZV ČR rovněž zodpovídá za zapojení do případných společných evaluací s ostatními donory tam, kde je to možné a účelné.

Výsledky evaluace MZV ČR v součinnosti s příslušnými institucemi Moldavska promítá do nových programů spolupráce i vlastních rozvojových aktivit.

Program spolupráce bude vyhodnocen v roce 2014, tzn. přibližně v polovině své platnosti. Výsledky střednědobé evaluace budou součástí dokumentu, který bude upřesňovat a modifikovat střednědobé priority ZRS v Moldavsku na základě stávajícího programu až do roku 2017.

5.4 Způsoby a podmínky nutné k realizaci

Česká i moldavská strana se bude na naplňování programu a realizaci konkrétních projektů podílet odpovídajícími vstupy v oblastech technické podpory i lidských zdrojů.

ČRA standardně uzavírá s institucionálními partnery pro jednotlivé projekty memoranda o porozumění, kde jsou stanovena práva a povinnosti obou stran.

V případě projektů, do jejichž realizace je zapojeno více donorů, mohou být ustavovány řídicí a koordinační výbory. Činnosti těchto koordinačních a řídicích orgánů se zúčastní zástupci ČRA nebo ZÚ.

Shrnutí

Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010-2017 (dále jen Koncepce) schválená usnesením vlády ČR ze dne 24. května 2010 č. 366 stanovila za nosnou součást ZRS ČR programy spolupráce s prioritními zeměmi.

Vláda ČR v Koncepci definovala Moldavskou republiku (Moldavsko) jako jednu z prioritních zemí s programem spolupráce (tj. programovou zemi), a to především z následujících důvodů:

- potřebnost rozvojové spolupráce a připravenost jí přijímat na straně partnerské země;
- dosavadní úspěšná rozvojová spolupráce;
- koordinační pozice ČR v rámci donorské komunity;
- návaznost na další aktivity/aspekty zahraniční politiky ČR (Program transformační spolupráce, Východní partnerství).

Česká republika realizuje projekty rozvojové spolupráce v Moldavsku od roku 2001, přičemž tyto projekty plně odpovídají prioritám Moldavska, jak v oblasti sociální (zlepšování kvality života, cílená sociální asistence apod.), tak v oblastech zásobování vodou a sanitace (využívání vodních zdrojů a budování odpadových hospodářství), zemědělství (zvyšování konkurenceschopnosti a efektivity) a životního prostředí (sanace a omezení ekologických zátěží). V nadcházejícím období by měla být zároveň věnována pozornost předávání českých zkušeností s politickou a ekonomickou transformací.

Česká rozvojová pomoc je velmi dobře přijímána moldavskými partnery i donorskou komunitou.

* * *

Pro období 2011 – 2017 se bude soustředit ZRS ČR především na následující témata rozvojové intervence:

Sektor zásobování pitnou vodou a sanitace

- spolupráce v oblasti ochrany a využívání vodních zdrojů;
- spolupráce v oblasti sanitace;
- spolupráce v oblasti odpadového hospodářství;
- spolupráce při odstraňování ekologických zátěží.

Sektor státní správy a občanské společnosti

- posilování kapacit moldavské státní správy a přenos zkušeností v oblasti ekonomické a společenské transformace a budování právního státu;
- pomoc a podpora při budování eGovernmentu jako součást právního státu a přímé komunikace mezi vládou a občany;
- podpora vytváření funkční a stabilní občanské společnosti, posilování role občanských iniciativ a nevládních organizací;

- podpora efektivnějšího a rychlejšího komunitního a regionálního rozvoje;
- technická spolupráce v oblasti řízení veřejných financí;
- spolupráce v oblasti migračního managementu;
- spolupráce při řešení otázek rovného postavení žen a mužů ve společnosti;
- podpora snah moldavské vlády o odstranění zneužívání žen a dětí.

Sektory vzdělávání a ostatní sociální infrastruktury a služeb

- podpora programů pro sociálně znevýhodněné skupiny;
- spolupráce na propojení systému vzdělávání a sociálních programů s politikou zaměstnanosti;
- podpora rozvoje domácí asistenční péče jako účinného nástroje poskytování služeb sociální péče (podpora moldavských organizací a institucí usilujících o rozvoj konceptu domácí péče v celostátním měřítku a reformu legislativy v této oblasti);
- spolupráce v oblasti integrace zdravotně postižených a sociálně znevýhodněných osob do společnosti;
- asistence vytvoření národní koncepce sociální péče o opuštěné děti.

Sektor zemědělství, lesnictví a rybolovu

- spolupráce v oblasti podpory drobných a středních zemědělců;
- spolupráce v oblasti podpory potravinové bezpečnosti (s ohledem na uplatnění moldavských produktů na zahraničních trzích).

Sektor obecné ochrany životního prostředí

- environmentální osvěta a vzdělávání;
- příprava komunit a samospráv na nejčastější typy katastrof a minimalizaci jejich dopadů;
- spolupráce při budování protipovodňové ochrany.

Příloha – Seznam zkratk

- ADA – Rakouská rozvojová agentura (*Austrian Development Agency*)
- ČRA – Česká rozvojová agentura
- DOL – Iniciativa dělby práce mezi donory (*Division of Labour*)
- EU – Evropská unie (*European Union*)
- HDI – Index lidského rozvoje (*Human Development Index*)
- HND/GNI – Hrubý národní důchod (*Gross National Income*)
- IFIs – Mezinárodní finanční instituce (*International Financial Institutions*)
- ILO – Mezinárodní organizace práce (*International Labour Organization*)
- IOM - Mezinárodní organizace pro migraci (*International Organization for Migration*)
- MDGs – Rozvojové cíle tisíciletí (*Millenium Development Goals*)
- MZV – Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
- ODA – Oficiální rozvojová pomoc (*Official Development Assistance*)
- OECD – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (*Organization for Economic Cooperation and Development*)
- OECD/DAC – Výbor OECD pro rozvojovou pomoc (*Development Assistance Committee*)
- ORS – Odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci MZV
- OSN – Organizace spojených národů (*United Nations*)
- SDC – Švýcarská agentura pro rozvoj a spolupráci (*Swiss Agency for Development and Cooperation*)
- UNDP – Program OSN pro rozvoj (*United Nations Development Programme*)
- UNFPA – Populační fond OSN (*United Nations Population Fund*)
- UNICEF – Dětský fond OSN (*United Nations Children's Fund*)
- ZRS – Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky
- ZÚ – Zastupitelský úřad České republiky v zahraničí